

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol

Argymhellion Polisi Llywodraeth
Cymru

20 Uchaf

Argymhellion Polisi

Dylai Llywodraeth Cymru...

Dangos yn glir sut y maent yn defnyddio economeg llesiant yn eu holl bolisi, trefniadau cyllido a rhyngweithio â'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol. Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau eu bod yn cwrdd â dyheadau'r Ddeddf o ddosbarthu cyfoeth, iechyd a lles yn deg, wrth amddiffyn adnoddau'r blaned ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol a rhywogaethau eraill.

Gosod targed cenedlaethol ar gyfer newid moddol i alluogi pobl i fabwysiadu dulliau teithio carbon isel dros y degawd nesaf. Dylai'r targed hwn fod yn gysylltiedig â'r cerrig milltir a ddatblygwyd i gefnogi'r dangosyddion cenedlaethol.

Sefydlu gweledigaeth genedlaethol i Gymru fel y wlad fwyaf eco-lythrennog yn y byd.

Datblygu system iechyd genedlaethol i wella iechyd a lles y genedl a lleihau'r galw am wasanaethau.

Ymrwymo i adfer, creu a chysylltedd cynefinoedd ar raddfa fawr ledled Cymru, sy'n cynnwys gosod targedau statudol ar gyfer adfer natur a mesurau adfer rhywogaethau penodol i helpu i atal difodiant.

Sefydlu Comisiwn trawsbleidiol, traws-sector i greu gweledigaeth a strategaeth hirdymor ar gyfer sector cyhoeddus Cymru yn 2050 gan ganolbwyntio'n benodol ar dueddiadau allweddol yn y dyfodol gan gynnwys (ond heb fod yn gyfyngedig i): cyfleoedd a heriau a ddaw yn sgil y chwyldro digidol; y boblogaeth sy'n heneiddio; gweithlu sector cyhoeddus y dyfodol; argyfyngau'r hinsawdd a byd natur.

Archwiliwch gyfleoedd i dreialu wythnos waith pedwar diwrnod, wedi'i alinio ag incwm sylfaenol cyffredinol, gan adeiladu ar dystiolaeth a gasglwyd gan beilotiaid mewn gwledydd eraill.

Dod o hyd i ffordd o ymgorffori'n llawn egwyddorion hawl y Cenhedloedd Unedig i gael tai digonol mewn polisi tai yng Nghymru.

Nodi cynllun buddsoddi tymor hir o sut y byddant yn ariannu'r argyfwng hinsawdd ac yn cefnogi ymrwymadau a thargedau mwy uchelgeisiol ar gyfer sectorau sydd o fewn eu rheolaeth.

Ymrwymo i gyflwyno'r cysyniad cymdogaeth 20 munud ar gyfer pob tref a dinas yng Nghymru; creu cymunedau iachach, hapusach sy'n addas ar gyfer dyfodol di-garbon.

Sefydlu Gweinyddiaeth o Bosibiliadau, yn seiliedig ar fodel yr Emiradau Arabaidd Unedig, gan ddod â'r disgleiriaf a'r gorau o bob lefel o lywodraeth a gwasanaeth cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector ynghyd, i ddod o hyd i atebion arloesol i heriau cyfredol neu yn y dyfodol.

20 Uchaf

Argymhellion Polisi

Dylai Llywodraeth Cymru...

Sicrhau bod ei asiantaethau diwylliannol gan gynnwys CADW, Croeso Cymru, Cymru Greadigol a chyrrff cenedlaethol fel Cyngor Celfyddydau Cymru, Amgueddfa Genedlaethol Cymru a'r Llyfrgell Genedlaethol yn gweithio gyda'i gilydd i wneud y cysylltiadau rhwng y modd y mae diwylliant ac iaith yn mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur. Dylai'r sector gael ei gefnogi gan holl adrannau'r llywodraeth a gwasanaeth cyhoeddus ehangach.

Dod â phob sector ynghyd fel rhan o genhadaeth genedlaethol gydlynol i ddarparu addysg sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Dylai hyn gael ei ariannu trwy greu Treth Addysg Gymreig, wedi'i hanelu at drosglwyddo i'r Cwricwlwm newydd i Gymru a darpariaeth ar gyfer dysgu gydol oes.

Dylai Llywodraeth Cymru adeiladu ar raglenni, fel Dechrau'n Deg, i fynd i'r afael â Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod; i wneud ymyrraeth gynnar ac adfyd plentyndod yn flaenoriaeth. Dylai Llywodraeth Cymru nodi strategaeth genedlaethol glir i rymuso ac annog yr holl wasanaethau cyhoeddus allweddol i ddarparu ymyrraeth gynnar effeithiol, gynaliadwy sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

Pennu safonau i sicrhau y gall pobl gael mynediad i fannau gwyrdd naturiol o fewn 300 metr i'w cartref.

Ystyried sut y gall ymateb i dueddiadau yn y dyfodol (megis cynyddu awtomeiddio, ein poblogaeth sy'n heneiddio a newid yn yr hinsawdd) mewn ffyrdd sy'n lleihau anghydraddoldebau yn hytrach na'u annog.

Defnyddio'r cynsail fel y nodwyd gan ail-lunio'r system gynllunio gyfan yn fanwl i gysoni meysydd polisi eraill megis addysg a thai, â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Ceisio mabwysiadu dull creu lleoedd ar gyfer rhaglenni, cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol sy'n cyd-fynd â'r egwyddorion creu lleoedd sydd wedi'u cynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru.

Arwain y ffordd wrth feithrin caredigrwydd ar bob lefel o lywodraeth ac mewn polisi cyhoeddus, gan ddilyn esiampl Llywodraeth yr Alban ac wrth geisio gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Sefydlu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes

20 Uchaf

Argymhellion Proses

Dylai Llywodraeth Cymru...

Cyflwyno rhaglen 'Llwybr Carlam Bywyd Go Iawn' o fewn y Gwasanaeth Sifil a'r Sector Cyhoeddus er mwyn dod ag amrywiaeth o sgiliau, safbwyntiau a phrofiadau i wasanaethau cyhoeddus y dyfodol, dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda chyrrff cyhoeddus i gyflwyno rhaglen 'Llwybr carlam bywyd go iawn', gan geisio recriwtio pobl sy'n arbenigwyr ar eu bywydau eu hunain.

Penodi Gweinidog Atal, gyda chyfrifoldeb am gymryd agwedd llywodraeth gyfan, gydlynol a seiliedig ar dystiolaeth tuag at fuddsoddi mewn atal.

Rhoi mecanweithiau ar waith i fonitro'n well y canlyniadau a ddarperir gan y system gynllunio sy'n cyd-fynd â'r Ddeddf.

Rhoi trefniadau ar waith i gynyddu gwybodaeth am gapasiti a herio adeiladol ar weithredu'r Ddeddf o fewn y Llywodraeth.

Brigdorri cyllidebau ar gyfer gwariant penodol ar atal o fewn y blaenoriaethau trawsbynciol a osodwyd gan Lywodraeth Cymru sy'n atgyfnerthu eu hamcanion llesiant, dan oruchwyliaeth y Gweinidog Atal.

Asesu effaith carbon eu gwariant, yn enwedig gwariant cyfalaf, a dylai hefyd gyhoeddi manylion am effaith carbon cyffredinol eu cyllideb a phenderfyniadau buddsoddi/seilwaith mawr.

Sicrhau bod yr holl feini prawf ar gyfer cyllid cyhoeddus yn ofynnol i ddangos sut y cymhwyswyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol.

Gosod esiampï i gyrff cyhoeddus drwy ddangos yn fwy eglur sut y mae polisiâu ar draws adrannau wedi'u hintegreiddio, gan gynnwys dangos sut mae'r costau a werir gan un adran yn darparu budd-daliadau neu arbedion i'r llall.

Wrth geisio cau'r 'bwlch gweithredu', cymhwyso'r ffyrdd o weithio o ran sut maent yn dylunio, darparu adnoddau, cyflawni a gwerthuso gweithrediad polisi a deddfwriaeth. Byddai hyn yn cynnwys ystod o bobl â phrofiadau byw, gwybodaeth ymarferol am gyflawni ar lawr gwlad ac integreiddio eu dyheadau ag amcanion llesiant eraill.

Dangos sut maen nhw'n defnyddio'u diffiniad o atal ar eu gwariant ataliol o fewn y Llywodraeth a gweithio gyda chyrrff cyhoeddus eraill i wneud yr un peth.

20 Uchaf

Argymhellion Proses

Dylai Llywodraeth Cymru...

Osgoi sefydlu trefniadau llywodraethu newydd heb gydgrynhoi'r strwythurau presennol. Dylai unrhyw strwythur llywodraethu newydd sy'n cael ei greu nodi'n glir sut y mae'n helpu i lunio polisiau a darparu gwasanaethau mewn modd integredig, gan gynnwys gosod canllawiau clir o'r cychwyn ar sut y dylai'r corff hwnnw ryngweithio ag eraill i gyflawni amcanion llesiant lleol a chenedlaethol. Dylai pwyllgorau'r Cynulliad graffu ar y penderfyniadau hyn cyn rhoi strwythurau llywodraethu newydd ar waith.

Cyfeirio'n benodol at y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol fel rhan o gylch gorchwyl unrhyw adolygiadau, comisiynau, cyrff neu strwythurau llywodraethu newydd.

Diwygio'r dull o ymgynghori i ofyn yn benodol i ymatebwyr roi eu barn ar sut mae'r cynigion yn cyfrannu at gyflawni'r 5 ffordd o weithio a'r 7 nod llesiant cenedlaethol.

Nodi'n glir yn yr adroddiadau blynyddol sut mae'r ardaloedd newid corfforaethol yn cael eu defnyddio i gyflawni amcanion llesiant.

Adolygu'r dull a ddilynir gan arolygiaethau yng Nghymru i sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'r Ddeddf.

Adolygu fframweithiau perfformiad y gwasanaethau cyhoeddus ar draws y Llywodraeth i sicrhau eu bod yn cyd-fynd â'r 5 ffordd o weithio a hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Sicrhau bod llythyrau cylch gwaith cyrff cyhoeddus cenedlaethol yn cyfeirio'n benodol at y gofyniad i gyfrannu at eu hamcanion llesiant eu hunain a rhai cenedlaethol.

Atal cyllid tymor byr mewn ffyrdd sy'n disgwyl canlyniadau o fewn amserlenni tymor byr, sy'n rhwystro i arloesi a newid trawsnewidiol.

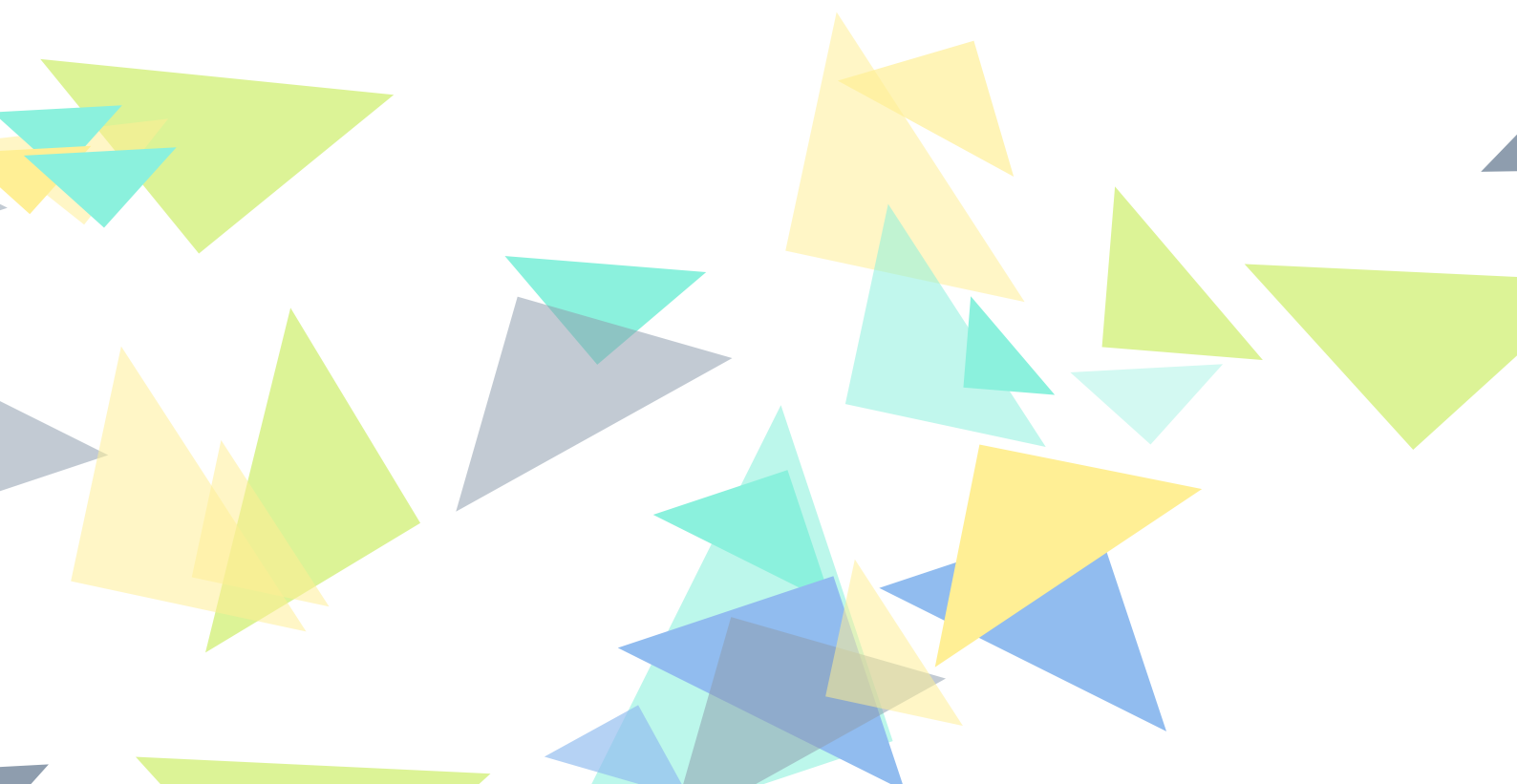
Rhoi mwy o flaenoriaeth i waith Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus drwy ddyrannu cyllid a'u cydnabod fel yr asiantau cyflenwi lleol allweddol ar gyfer cyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol. Dylai Llywodraeth Cymru roi trefniadau ar waith i sicrhau bod yr holl fyrdau a chyrff eraill sy'n darparu polisiau neu wasanaethau sy'n ymwneud â llesiant yn cyd-fynd â gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac yn cyfrannu ato.

Sicrhau bod rôl cynrychiolwyr y gwasanaeth sifil ar Fyrdau Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael ei grymuso i weithio ar draws y Llywodraeth i ddatrys materion a phryderon sy'n effeithio ar ddarpariaeth leol a sicrhau cysondeb rhwng polisi'r Llywodraeth a chynlluniau llesiant lleol.

Holl Argymhellion Polisi

Holl Argymhellion Polisi

Arweinyddiaeth a Gweithredu

Arweiniodd Llywodraeth Cymru'r byd wrth ddeddfu ar gyfer datblygu cynaliadwyedd pan wnaethant gyflwyno Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Bellach mae angen iddynt arwain y ffordd drwy baru eu huchelgais â realiti, gan herio a newid diwylliant sector cyhoeddus Cymru i gyd-fynd â dyhead y Ddeddf trwy ddangos arweinyddiaeth ac ymrwymiad cryf.

Mae Llywodraeth Cymru yn chwarae rhan hanfodol yn llwyddiant y rhaglen newid diwylliannol eang hon sy'n cael ei gyrru gan y ddeddfwriaeth, nid yn unig am ei fod yn brif gorff cyhoeddus sy'n dod o dan y Ddeddf, ond oherwydd bod y ffaith eu bod yn arddangos egwyddorion y Ddeddf neu beidio yn cael effaith sylweddol ar yr hyn y mae cyrff cyhoeddus eraill yn ei wneud.

Heb newid diwylliannol pwrpasol gan Lywodraeth Cymru, ni fyddwn yn gweithredu'n ddigon cyflym nac yn ddigon effeithiol i ddiwallu anghenion cenedlaethau'r dyfodol yng Nghymru.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Arwain y ffordd wrth feithrin caredigrwydd ar bob lefel o lywodraeth ac mewn polisi cyhoeddus, gan ddilyn esiampl Llywodraeth yr Alban ac wrth geisio gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Penodi Gweinidog Atal, gyda chyfrifoldeb am gymryd agwedd llywodraeth gyfan, gydlynol a seiliedig ar dystiolaeth tuag at fuddsoddi mewn atal.

Sefydlu Gweinyddiaeth o Bosibiliadau, yn seiliedig ar fodel yr Emiradau Arabaidd Unedig, gan ddod â'r disgleiriau a'r gorau o bob lefel o lywodraeth a gwasanaeth cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector ynghyd, i ddod o hyd i atebion arloesol i heriau cyfredol neu yn y dyfodol.

Brigdorri cyllidebau ar gyfer gwariant penodol ar atal o fewn y blaenoriaethau trawsbynciol a osodwyd gan Lywodraeth Cymru sy'n atgyfnerthu eu hamcanion llesiant, dan oruchwyliaeth y Gweinidog Atal.

Sefydlu Comisiwn trawsbleidiol, traws-sector i greu gweledigaeth a strategaeth hirdymor ar gyfer sector cyhoeddus Cymru yn 2050 gan ganolbwyntio'n benodol ar dueddiadau allweddol yn y dyfodol gan gynnwys (ond heb fod yn gyfyngedig i): cyfleoedd a heriau a ddaw yn sgil y chwyldro digidol; y boblogaeth sy'n heneiddio; gweithlu sector cyhoeddus y dyfodol; argyfyngau'r hinsawdd a byd natur.

Wrth geisio cau'r 'bwlch gweithredu', cymhwyso'r ffyrdd o weithio o ran sut maent yn dylunio, darparu adnoddau, cyflawni a gwerthuso gweithrediad polisi a deddfwriaeth. Byddai hyn yn cynnwys ystod o bobl â phrofiadau byw, gwybodaeth ymarferol am gyflawni ar lawr gwlad ac integreiddio eu dyheadau ag amcanion llesiant eraill.

Holl Argymhellion Polisi

Caffael

Mae cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn gwario dros £6 biliwn bob blwyddyn ar gaffael gan gynnwys nwyddau, gwasanaethau a gwaith; mae hyn yn cynrychioli bron i draean o gyfanswm gwariant blyneddol datganoledig Cymru, ac amcangyfrifir y bydd gwasanaethau cyhoeddus Cymru dros y degawd nesaf yn gwario dros £60 biliwn. Dychmygwch yr hyn y gallai ei olygu pe bai'r arian hwn yn cael ei wario ar brynu pethau a gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol pobl a chymun-edau yng Nghymru?

Mae gan Gymru gyfle i feddwl sut a ble i wario'r arian hwnnw er budd cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Dylai Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol fod yn fframwaith trosfwaol ar gyfer caffael cyhoeddus yng Nghymru. Mae caffael yn un o'r saith maes corfforaethol ar gyfer newid yng nghanllaw statudol y Ddeddf (Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol SPSF 1: Canllawiau) a rhaid iddo fod yn faes ffocws allweddol i gyrff cyhoeddus wrth gyflawni eu rhwymedigaethau o dan y Ddeddf.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Ymdrin â phob penderfyniad caffael trwy lens y Ddeddf - trwy gymhwyso'r Pum Ffordd o Weithio, ystyried eu hamcanion llesiant a/neu gamau a sut i wneud y mwyaf o gyfraniad i'r saith nod llesiant ar ddechrau'r broses hyd yn oed yn cam cyn caffael.

Darparu tystiolaeth glir ar gyfer sut mae eu gweithgareddau caffael yn cefnogi cyflawni eu hamcanion llesiant.

Cynnwys cymalau contract penodol sy'n gysylltiedig ag amcanion/nodau llesiant ym mhob contract a fframwaith sector cyhoeddus, gan ddefnyddio mesurau gwerth cymdeithasol i ddal effaith.

Archwilo sut y gallant ddefnyddio cyllidebau i roi mwy o sicrwydd ariannol hirdymor i gyrff eraill yn y sector cyhoeddus a gwirfoddol er mwyn lleddfu'r heriau tymor byr a wynebwr gan gaffael. Gallai hyn gynnwys hwyluso contractau tymor hwy (o leiaf 5 mlynedd) gyda chymalau egwyl wedi'u hymgorffori i ganiatáu hyblygrwydd parhaus.

Rhoi arweiniad ac arweinyddiaeth glir i gyrff cyhoeddus eraill, ynghyd â monitro ac asesu sut maen nhw'n ystyried y Ddeddf yn eu gweithgareddau caffael.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru Lewyrchus

Mae ein system economaidd wedi torri. Rydym wedi gweld anghydraddoldebau economaidd yn ehangu, yn enwedig wrth i'r cyfoethog droi'n gyfoethocach, ynghyd a lefelau cynyddol o ansicrwydd, digartrefedd, tlodi mewn gwaith, cyflyrau iechyd meddwl ac unigrwydd. Wrth i ymddiriedaeth mewn sefydliadau dirywio, gall arwain at feddylfryd fewnol neu gorfodi pobl yn erbyn eu gilydd; ac o ganlyniad yn dyfnhau'r rhaniadau mewn cymdeithas.

Mae ein blaned hefyd ar drothwy'r chweched difodiant torfol, wrth i'r chwalfa hinsawdd drychinebus ddod yn agosach ac yn agosach. Yn y 40 mlynedd diwethaf, mae'r ddynoliaeth wedi mynd o ddefnyddio gwerth un blaned o adnoddau naturiol bob blwyddyn, i ddefnyddio un a hanner ac mae ar y trywydd i ddefnyddio'r un werth a thair blaned erbyn 2050. Yn sail i'r materion yma mae'r ffordd y mae ein model economaidd cyfredol yn blaenoriaethu elw dros llesiant pobl a'r blaned.

Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, dylai Llywodraeth Cymru ddangos yn glir sut y maent yn defnyddio economeg llesiant yn eu holl bolisi, trefniadau cyllido a rhyngweithio â'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol. Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau eu bod yn cwrdd â dyheadau'r Ddeddf o ddosbarthu cyfoeth, iechyd a llesiant yn deg, wrth amddiffyn adnoddau'r blaned ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol a rhywogaethau eraill.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Dangos sut mae'r amgylchedd naturiol yn cael ei ymgorffori yn yr holl benderfyniadau economaidd a gwleidyddol.

Defnyddio yr holl ysgogiadau polisi yn ei berthynas â'r sector preifat i ddatblygu cenhadaeth a rennir i gyflawni holl nodau llesiant Cymru.

Parhau i arwain y ffordd ar ailgylchu, a gweithredu ei uchelgais i ddod yn wlad ddi-wastraff, carbon net.

Rhoi trefniadau ar waith i ddarparu cefnogaeth ymarferol i fusnesau ledled Cymru, gan weithio'n agos gyda'r sector cyhoeddus a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, i weithio ar y cyd tuag at gyflawni nodau llesiant Cymru.

Cysoni Cronfa Her yr Economi Sylfaenol gyda'r Bil Partneriaeth Gymdeithasol (Cymru) arfaethedig sy'n ceisio cryfhau trefniadau partneriaeth gymdeithasol.

Mabwysiadu dull llywodraeth gyfan a chydweithio â busnesau, undebau llafur, y sector gwirfoddol, cymunedau a phobl ledled Cymru i weithredu cymdeithas carbon isel ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol nad yw'n gadael neb ar ôl.

Archwilio gyfleoedd i dreialu wythnos waith pedwar diwrnod, wedi'i alinio ag incwm sylfaenol cyffredinol, gan adeiladu ar dystiolaeth a gasglwyd gan beilotiaid mewn gwledydd eraill.

Sicrhau ei fod yn darparu eglurder i gyrff cyhoeddus ar sut mae'r Bil Partneriaeth Gymdeithasol (Cymru) a'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Sicrhau bod gan bawb yng Nghymru fynediad at gysylltedd digidol a rhyngrwyd dibynadwy; a gweithio gyda busnesau, sefydliadau gwirfoddol a chymunedau i helpu i gyflawni hyn.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru Gydnerth

Mae ein hamgylchedd naturiol yn hanfodol ar gyfer ein llesiant. Mae tirweddau gwyllt a naturiol yn ein cynnal; maen nhw'n rhoi dŵr glân i ni i'w yfed ac awyr iach i anadlu. Maent yn storio carbon a diogelu ein cartrefi rhag llifogydd, a gallant helpu i'n gwneud ni'n hapus ac yn iach. Mae natur yn rhoi'r sylfaen i'n economi, system ynni a'n bwyd a'n ffermio. Mae peillwyr yn unig, er enghraifft, yn werth mwy na £430miliwn y flwyddyn i amaethyddiaeth y Deyrnas Unedig. Mae cysylltiad cynhenid rhwng iechyd natur a'n hiechyd ni.

Rydym yng nghanol argyfwng ecolegol a bioamrywiaeth ar yr un lefel â'r hinsawdd argyfwng. Gwyddom fod 60% o rywogaethau yn dirywio a bod miliwn o rywogaethau yn fyd-eang dan fygythiad o ddifodiant; gan gynnwys 40% o bryfed yn fyd-eang. Heb ymyrraeth wedi'i thargedu yng Nghymru, mae'r gornchwigen bellach mewn perygl o ddiflannu, a gellid colli gwiwerod coch yn yr un modd.

Dylai Llywodraeth Cymru ymrwymo i adfer, creu a chysylltedd cynefinoedd ar raddfa fawr ledled Cymru, sy'n cynnwys gosod targedau statudol ar gyfer adfer natur a mesurau adfer rhywogaethau penodol i helpu i atal difodiant.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Ceisiwch gynyddu gwariant flwyddyn ar ôl blwyddyn yn unol ag argymhellion Pwyllgor y Deyrnas Unedig ar Newid Hinsawdd a'u nodi yn fy nghynllun 10 pwynt ar yr argyfwng hinsawdd a natur. (Hefyd argymhelliad ym Mhennod 2)

Datblygu strategaeth system fwyd ar gyfer Cymru sy'n cysylltu pob rhan o'r system fwyd gyda'i gilydd o'r fferm i'r fforc.

Gweithio mewn cydlyniant â Swyddfa Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i sicrhau bod arweiniad a mecanwaith atebolrwydd effeithiol ar adrodd ar ddyletswydd Adran 6 a'r nod llesiant Cymru Gydnerth.

Gweithio gyda chyrff cyhoeddus i ddarparu gorchudd canopi coed 20% ym mhob tref a dinas yng Nghymru erbyn 2030.

Ymrwymo i wahardd defnyddio plaladdwyr gan gyrff cyhoeddus a gosod targedau blynyddol tuag at gael gwared ar y defnydd o blaladdwyr cemegol ar dir yn raddol.

Pennu safonau i sicrhau y gall pobl gael mynediad i fannau gwyrdd naturiol o fewn 300 metr i'w cartref. (Hefyd yn argymhelliad ym Mhennod 3: Cymru o Gymunedau Cydlynus)

Holl Argymhellion Polisi

Cymru o Gymunedau Cydlynus

Mae cymunedau cydlynus a chysylltiedig yn rhan bwysig o lesiant unigol pobl, ac mae mwy o bobl bellach yn sylweddoli gwerth caredigrwydd, cymuned a chysylltiadau ar lesiant. Bydd cymunedau yng Nghymru yn 2050 wedi eu cysylltu yn dda (yn cynnwys yn ddigidol), yn gallu addasu i newid, a yn canolbwyntio ar lesiant y bobl sy'n byw yno. Bydd pobl yn ymddiried ac yn cael eu grymuso i wneud y pethau sy'n bwysig iddyn nhw a bydd ganddyn nhw fynediad da at wasanaethau allweddol fel addysg, iechyd, tai, manwerthu, trafnidiaeth a diogelwch cymunedol.

Dylai Llywodraeth Cymru geisio mabwysiadu dull creu lleoedd ar gyfer rhaglenni, cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol sy'n cyd-fynd â'r egwyddorion creu lleoedd sydd wedi'u cynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Ensure its loneliness strategy is identifying how it can make a contributing to meet its well-being objectives and Wales' well-being goals.

Sicrhau bod y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. (Hefyd yn argymhelliad ym Mhennod 3: Cymru Lewyrchus)

Sicrhau bod gan bawb yng Nghymru fynediad at gysylltedd digidol a rhyngrwyd dibynadwy; a gweithio gyda sefydliadau busnes a gwirfoddol i helpu i gyflawni hyn.

Cefnogi cyrff cyhoeddus i weithio'n well gyda'i gilydd i gynllunio, paratoi a symud eu gweithgaredd a'u hadnoddau tuag at atal; i helpu i fynd i'r afael â throsedd ac ymddygiad gwrthgymdeithasol.

Gosod safonau i sicrhau bod pobl yn gallu cael mynediad i fannau gwyrdd bioamrywiol o fewn 300 metr i'w cartref. (Hefyd argymhelliad ym Mhennod 3: Cymru Gydnerth)

Ymrwymo i gyflwyno'r cysyniad o gymdogaeth 20 munud ar gyfer pob tref a dinas yng Nghymru; creu cymunedau iachach, hapusach sy'n addas ar gyfer dyfodol di-garbon. Mae hyn yn golygu cymdogaethau cryf, â chysylltiadau da, lle mae pobl yn byw o fewn pellter cerdded o 20 munud i wasanaethau allweddol bob dydd, a blaenoriaethu datblygiadau o fath sy'n cyfuno tai, cysylltiadau trafnidiaeth, gwasanaethau cyhoeddus, gweithleoedd a chyfleusterau hamdden.

Ei gwneud yn ofynnol i geisiadau ar gyfer y rhaglen cyfleusterau cymunedol ddangos sut y byddant yn cyfrannu at amcanion llesiant lleol.

Cefnogi sefydlu dau neu dri o brosiectau peilot ar raddfa tirwedd, prosiectau stiwardiaeth gymunedol, i adeiladi ar y gwersi a ddysgwyd o'r project Skyline. (Hefyd yn argymhelliad ym Mhennod 3: Cymru Gydnerth)

Cefnogi cyrff cyhoeddus i ddarparu dull mwy integredig o ddarparu gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang

Mae'r pethau rydym ni'n gwneud pob dydd a'r penderfyniadau a wnawn yng Nghymru yn cael effaith uniongyrchol ar y Byd o'n cwmpas. Ac yng ngeiriau Dewi Sant ein Nawddsant "gwnewch y pethau bychain", mae ein gwlad fach bob amser wedi gwerthfawrogi sut y gallwn gwneud gwahaniaeth mawr ar y cyd.

Cymru oedd y wlad gyntaf i ddod yn Genedl Masnach Deg yn 2008, ac roedd yn un o lofnodwyr sefydlu'r Glymblaid Dan2, cymuned fyd-eang o lywodraethau cenedlaethol a rhanbarthol sydd wedi ymrwymo i weithredu yn yr hinsawdd yn uchelgeisiol yn unol â Chytundeb Paris. Cymru hefyd oedd y wlad gyntaf yn y Deyrnas Unedig i ddatgan Argyfwng Hinsawdd.

Fel y wlad gyntaf a'r unig un yn y Byd i ddeddfu ar gyfer llesiant, mae gennym stori unigryw i'w rhannu â gwledydd eraill.

Creu gweledigaeth a chynllun i sicrhau bod Cymru yw'r wlad fwyaf eco-lythrennog yn y byd.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Fod yn rhagweithiol wrth rannu ei ddulliau o gyflawni'r Nodau Dat blygu Cynaliadwy gyda gweddill y Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol.

Sicrhau bod y Strategaeth Ryngwladol yn cael ei weithredu gan yr holl bortffolios Gweinidogol ac yn gweithio gyda'r sectorau busnes a gwirfoddol a'r gymdeithas ddinesig i wneud y mwyaf o'i gyfleoedd.

Adeiladu cysylltiadau a chynghreiriau â gwledydd eraill sy'n arwain ar gynaliadwyedd a rhoi mecanweithiau yn eu lle i ddatblygu syniadau newydd a rhannu ymarfer da.

Parhau i gefnogi ac ad eiladu ar lwyddiannau rhaglenni Cymru a Affrica a Plant!, sy'n dangos ymrwymiad Cymru i fod yn gyfrifol ar lefel fyd-eang.

Adolygu ei 'Cynllun Genedl Noddfa Ffoaduriaid a Cheiswyr Lloches' yng ngoleuni tystiolaeth gan Hyb Cymorth ACE, ynghylch y gofidion y mae plant ffoaduriaid a cheiswyr lloches yn cael.

Ystyried goblygiadau Cytundeb Ymadael yr Undeb Ewropeaidd, yn benodol mewn perthynas â'r effaith y gallai ei gael ar gyfla wni eu hamcanion llesiant.

Sicrhau ei fod yn egluro i gyrff cyhoeddus sut mae'r Bil Partneriaeth Gymdeithasol (Cymru) a'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru Iachach

Iechyd da yw un o brif flocciau adeiladu llesiant a chyfle. Mae galluogi pobl i fwynhau bywydau o'r ansawdd uchaf posibl yn cynnwys eu cefnogi i gael ffordd o fyw sy'n cynnal iechyd corfforol a meddyliol da, trwy greu lleoedd ac amgylcheddau sy'n cefnogi ffyrdd iach o fyw a sicrhau bod gwasanaethau effeithiol ar gael i gefnogi pobl pan fydd angen gofal arnynt.

Byddai cwrdd â gofynion y Ddeddf yn creu'r amodau i bobl aros yn iach, gan eu galluogi i fyw bywydau gwell, gan ofyn am lai o ofal iechyd a gofal cymdeithasol, ac felly, leihau'r pwysau ar ystod o wasanaethau.

Mae cenedlaethau'r dyfodol yn wynebu gwahanol broblemau ers yr adeg y dyluniwyd y GIG 70 mlynedd yn ôl, megis llygredd aer, tywydd eithafol, problem gordewdra cynyddol, datgysylltu â natur, teimladau o unigrwydd ac arwahanrwydd, a iechyd meddwl yn dirywio. Mae'r rhain yn faterion na ellir eu trin mewn lleoliad gofal iechyd neu glinigol yn unig.

Dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu system les genedlaethol i wella iechyd a lles y genedl a lleihau'r galw am wasanaethau.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Newid trefniadau rheoli perfformiad gyda chyrrff cyhoeddus i annog cydweithio i gadw pobl yn iach a lleihau'r galw.

Defnyddio penderfynyddion ehangach iechyd i alluogi ymagwedd system-gyfan tuag at wella iechyd a llesiant.

Archwilio dulliau newydd o fuddsoddi mewn atal, gan gynnwys a ellid defnyddio arian a godir o drethi newydd (fel yr ardoll gofal cymdeithasol posibl) ar gyfer buddsoddi mewn atal.

Penodi Gweinidog Atal, gyda chyfrifoldeb am gymryd agwedd llywodraeth gyfan, gydlynol a seiliedig ar dystiolaeth tuag at fuddsoddi mewn atal. (Hefyd argymhelliad ym Mhennod 2).

Cynnal trefniadau cyllido ar draws sectorau a gwasanaethau i annog cydweithredu i gadw pobl yn iach a lleihau'r galw, gan ddefnyddio buddsoddiad cynyddol mewn gweithgareddau ataliol fel cam cyntaf.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru sy'n Fwy Cyfartal

Mae cydraddoldeb yn fater i bawb. Er gwaethaf cynnydd mewn rhai meysydd, megis cynnydd mewn cyflogaeth, culhau bylchau cyrhaeddiad addysgol i rai, a chynnydd yn lefelau cyfranogiad gwleidyddol, rydym yn dal i weld lefelau anghydraddoldeb sy'n gwbl annerbyniol yn yr 21ain ganrif. Mae yna llawer i'w wneud o hyd yng Nghymru i sicrhau bod pawb yn rhydd o wahaniaethu ac yn gallu mwynhau eu hawliau dynol sylfaenol.

Er y bu cynnydd sylweddol mewn rhai meysydd o fywyd dros y degawdau diwethaf, erys y ffaith bod ein cymdeithas yn yr 21ain ganrif yn llawer llai cyfartal nag y dylai fod.

Dylai tlodi fod yn beth o'r gorffennol, nid yn beth o'r dyfodol. Dylai cenedlaethau'r dyfodol fyw mewn cymunedau lle mae tlodi'n fach iawn ac yn lleihau, gan alluogi cyfle cyfartal a chydraddoldeb canlyniad.

Dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut y gall ymateb i dueddiadau yn y dyfodol (megis cynyddu awtomeiddio, ein poblogaeth sy'n heneiddio a newid yn yr hinsawdd) mewn ffyrdd sy'n lleihau anghydraddoldebau yn hytrach na'u annog.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Cymryd camau beiddgar i fynd i'r afael â'r anghydraddoldebau a brofir gan gymunedau pobl dduon ac Asiaidd a llei afrifoedd ethnig yng Nghymru - gan gynnwys drwy Strategaeth Cydraddoldeb Hiliol.

Gweithredu argymhellion yr Adolygiad Cydraddoldeb ar sail Rhywedd gan ganolbwyntio'n benodol ar oblygiadau tueddiadau'r dyfodol yn ogystal â'r heriau presennol.

Gosod targedau heriol ar gyfer recriwtio'r sector cyhoeddus, gan sicrhau bod pobl â nodweddion amrywiol yn cael eu cynrychioli'n amlwg yn y llywodraeth ar bob lefel. Dylai'r dull hwn gydnabod pwysigrwydd profiadau byw dan anfantais fel rhan o'r meini prawf recriwtio dilys. Dylid cyflwyno llwybr carlam bywyd go iawn fel rhan o broses recriwtio'r Llywodraeth. (Gweler argymhelliad ym Mhennod 2 ar y 'Llwybr Carlam Bywyd Go iawn').

Sicrhau bod y cwricwlwm ysgol newydd yng Nghymru yn arfogi plant yn ddigonol i ddod yn ddinasyddion gwybodus moesegol yng Nghymru amrywiol; yn enwedig yng nghydestun y twf ymddangosiadol mewn troseddau casineb a waethygydd gan Brexit.

Sicrhau ei fod yn defnyddio pob lifer sydd ar gael i leihau anghydraddoldebau a thlodi yng Nghymru, gan fanteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ym mhob un o'r nodau llesiant.

Sicrhau ei fod yn defnyddio ysgogiadau fel Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus; dyletswydd economaidd-gymdeithasol a Bil Partneriaethau Cymdeithasol (Cymru), mewn ffyrdd sy'n cyd-fynd â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 - yn enwedig gosod, cyflawni ac adrodd ar amcanion llesiant.

Holl Argymhellion Polisi

Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu

Mae diwylliant yn rhan o 'DNA' Cymru. Roeddem yn arwain y byd pan wnaethom roi diwylliant yn rheng flaen ein hymagwedd tuag at ddatblygu cynaliadwy trwy ei gyflwyno fel un o ddimensiynau statudol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Sicrhau bod ei asiantaethau diwylliannol gan gynnwys Cadw, Croeso Cymru, Cymru Greadigol a chyrrff cenedlaethol fel Cyngor Celfyddydau Cymru, Amgueddfa Cymru a'r Llyfrgell Genedlaethol yn gweithio gyda'i gilydd i wneud y cysylltiadau rhwng y modd y mae diwylliant ac iaith yn mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur. Dylai'r sector gael ei gefnogi gan holl adrannau'r llywodraeth a gwasanaeth cyhoeddus ehangach.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Rhoi ymrwymiadau cyllido hirdymor ar waith i gefnogi datblygiad diwylliannol a'r diwydiannau creadigol ledled Cymru.

Sicrhau bod y strategaeth ddiwylliant genedlaethol ddiwygiedig yn cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac yn adlewyrchu'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn llawn.

Arwain ar raglen partneriaeth tirwedd ddiwylliannol rhwng sectorau diwylliannol ac amgylcheddol gyda dulliau arloesol wedi'u datblygu i liniaru materion allweddol a nodwyd.

Datblygu dull ar raddfa fawr o sicrhau bod cyfleusterau, rhaglenni a lleoliadau diwylliannol yn hygyrch i staff, cynulleidfaoedd, cyfranogwyr a gweithwyr proffesiynol diwylliannol; gan gynnwys potiau cyfalaf penodol ar waith i ddelio â datblygiadau adeiladau cyffredinol sydd eu hangen.

Datblygu partneriaethau diwylliannol sy'n debyg i'r model Cyfuno / Fusion i gefnogi datblygu sgiliau a chyflogadwyedd. Ystyriwch sut y gallai hyn gefnogi'r genhadaeth genedlaethol mewn addysg, a nodir yn yr adran ar Sgiliau ym Mhennod 5.

Dangos bod buddsoddiad mewn diwylliant yn cael ei ystyried yn bwysig; deallir enillion cymdeithasol ar fuddsoddiad a buddsoddir arian yn yr agenda atal i gefnogi hyn.

Datblygu coridorau diwylliannol ledled Cymru sy'n annog sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i gysylltu safleoedd, rhaglenni a sefydliadau diwylliannol a chreadigol i ehangu cyfleoedd llesiant, cyrhaeddiad a ffyniant.

Datblygu ymgyrch gyfathrebu strategol genedlaethol i hyrwyddo buddion diwylliant ar benderfynyddion ehangach iechyd.

Sicrhewch fod y Gymraeg yn cael ei phrif ffrydio yn gyflawn i holl bolisiâu, arweiniad a strategaethau Llywodraeth Cymru.

Sicrhau cyllid digonol ar gyfer y Gymraeg er mwyn cyrraedd targedau Strategaeth 2050.

Datblygu llwybrau clir, cynaliadwy i bobl gael mynediad atynt a sicrhau llwyddiant yn y proffesiynau diwylliannol.

Tai

Mae'n hanfodol cael cartref o ansawdd da sy'n diwallu ein hanghenion. Mae'n dylanwadu ar ein llesiant corfforol a meddyliol, ein cymunedau a'r amgylchedd o'n cwmpas. Mae cysylltiad cryf rhwng tai o ansawdd da ag anghydraddoldeb, tlodi a chyfleoedd bywyd cyfyngedig. Mae'r adeiladau rydyn ni'n byw ynddynt fel arfer yn bodoli am ganrif neu fwy, ac felly bydd y penderfyniadau rydyn ni'n eu gwneud heddiw yn cael effaith ddwys ar les cenedlaethau'r dyfodol - yn uniongyrchol ar eu hamodau byw ac yn ehangach allyriadau carbon Cymru, ein tirwedd, economi a chymunedau.

Mae'r ffocws o'r newydd ar dai ar draws y Deyrnas Unedig, ac mae'n cael ei yrru gan y cyhoedd yn ogystal ag arweinyddiaeth wleidyddol. Mae hyn oherwydd yr angen, yn amlwg, i ddatgarboneiddio ein cartrefi i gyrraedd targedau allyriadau. Ond hefyd oherwydd bod prinder tai yn effeithio ar lawer mwy o bobl nag o'r blaen - mae anfforddiadwyedd, diffyg tai cymdeithasol, y sector rhentu preifat ansicr a digartrefedd yn faterion sydd wedi dod yn fwy gweladwy a gellir dadlau eu bod wedi codi oherwydd bod cynllunio a meddwl hirdymor a ffocws ar atal problemau rhag digwydd wedi bod yn absennol neu heb ei wneud yn effeithiol.

Dylai Llywodraeth Cymru ddod o hyd i ffordd o ymgorffori'n llawn egwyddorion hawl y Cenhedloedd Unedig i gael tai digonol mewn polisi tai yng Nghymru.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Yn ystod y flwyddyn nesaf, nodwch sut y bydd cynllun hirdymor ar sut y byddant yn ariannu datgarboneiddio cartrefi yn unol â thargedau allyriadau carbon.

Gwneud yn ofynnol i bob datblygiad tai a ariennir yn gyhoeddus fod yn niwtral o ran carbon a dangos sut y maent yn cwrdd â gofynion ehangach Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Archwilio'r defnydd o ysgogiadau ariannol trwy'r grant Tai Cymdeithasol a'r rhaglen Arloesi Tai i annog arloesedd wrth ddatblygu tai rhwng cenedlaethau, a chymunedau a defnyddio ysgogiadau trethiant i gymell rhannu tai rhwng cenedlaethau.

Fel rhan o'r weledigaeth a'r strategaeth hon, gweithredu argymhellion yr Adolygiad Tai Fforddiadwy, yr Adolygiad Annibynnol ar Ddigarboneiddio Cartrefi Cymreig a'r adroddiad gan y Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd.

Cefnogi a graddio datblygiad mentrau cymdeithasol i ddarparu swyddi a sgiliau mewn dulliau adeiladu newydd yn seiliedig ar fodelau a sefydlwyd gan Down to Earth a Chartrefi Conwy.

Gweithio gyda sefydliadau a chymunedau i osod gweledigaeth a strategaeth hirdymor ar gyfer dyfodol tai yng Nghymru.

Sicrhau bod gofynion Ansawdd Dylunio yn adlewyrchu'r dyfodol o ran cartrefi craff a thechnoleg byw â chymorth.

Holl Argymhellion Polisi

Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod

Digwyddiadau trawmatig penodol sydd wedi digwydd i rywun o dan 18 oed yw Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod. Maent yn cynnwys problemau fel camdriniaeth gorfforol, emosiynol a rhywiol, magwraeth mewn cartref lle mae pobl yn cam-drin cyffuriau neu alcohol, trais domestig, a rhieni sydd wedi gwahanu, sydd yn y carchar neu'n dioddef o salwch meddwl.

Mae atal a lliniaru effaith Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod yn thema drawsbynciol, ac mae'n hanfodol i iechyd a llesiant cenedlaethau'r dyfodol.

Mae'r rhain yn faterion cymhleth y mae angen mynd i'r afael â hwy gyda'i gilydd, gan na all unrhyw un ddatrys nac ymateb yn effeithiol i brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod a'u heffaith, ar wahân.

Dylai Llywodraeth Cymru adeiladu ar raglenni, fel Dechrau'n Deg, i fynd i'r afael â Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod; i wneud ymyrraeth gynnar ac adfyd plentyndod yn flaenoriaeth. Dylai Llywodraeth Cymru nodi strategaeth genedlaethol glir i rymuso ac annog yr holl wasanaethau cyhoeddus allweddol i ddarparu ymyrraeth gynnar effeithiol, gynaliadwy sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Cysoni buddsoddiad hirdymor mewn gwasanaethau â strategaethau hirdymor ar gyfer atal Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod.

Adeiladu gallu a capasiti o fewn gwasanaethau lleol i gynhyrchu tystiolaeth o ansawdd uchel o'r hyn sy'n gweithio wrth dorri cylchoedd rhwng cenedlaethau. Dylai defnydd arferol y dystiolaeth hon ddod yn rhan o 'fusnes fel arfer' ochr yn ochr â buddsoddi mewn a chynyddu'r hyn sy'n gweithio gyda mwy o ddefnydd o wyddoniaeth gweithredu i sicrhau llwyddiant.

Buddsoddi fwy yn y gwaith 1000 diwrnod cyntaf, gan sicrhau bod tystiolaeth o ymyriadau a bod monitro effaith yn gyfannol.

Sicrhau fod gwaharddiadau ysgolion yn dod yn rhywbeth o'r gorffennol gyda gwaith mwy penodol ac ymroddedig ar sut rydyn ni'n gwneud i hyn ddigwydd.

Trafnidiaeth

Mae ffyrdd newydd o gynllunio ar gyfer trafndiaeth a symudedd yng Nghymru yn sylfaenol i gyflawni'r nodau llesiant - yn enwedig Cymru Gydnerth, Llewyrchus, Cymru o Gymunedau Cydlynus, Cymru sy'n Fwy Cyfartal ac sy'n lachach. Mae symudedd yn rhan bwysig o fywydau pawb. Os ydym yn ei gael yn iawn i'n dinasyddion mwyaf bregus, byddwn yn ei gael yn iawn i bawb, gydag effaith gadarnhaol sylweddol ar ein gallu i leihau llygredd aer a chyrraedd targedau lleihau carbon.

Bydd cwrdd â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn darparu opsiynau teithio sy'n isel neu'n ddi-garbon, gan leihau llygredd aer a hyrwyddo gwytnwch amgylcheddol. Mi fydd hefyd yn helpu i gydraddoli cyfleoedd i bawb a chwarae rôl wrth gefnogi ffyrdd iach o fyw, gwella cydlyniant cymunedol, a chreu Cymru sydd â chysylltiad da.

Dylai Llywodraeth Cymru osod targed cenedlaethol ar gyfer newid moddol i alluogi pobl i fabwysiadu dulliau teithio carbon isel dros y degawd nesaf. Dylai'r targed hwn fod yn gysylltiedig â'r cerrig milltir a ddatblygwyd i gefnogi'r dangosyddion cenedlaethol.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Mabwysiadu dull o gynllunio trafndiaeth sy'n cefnogi cymdogaethau 20 munud, hynny yw, gydag opsiynau trafndiaeth leol, cynaliadwy a theithio llesol da.

Archwilio yr achos busnes dros gyflwyno trafndiaeth gyhoeddus am ddim i bobl ifanc yng Nghymru.

Defnyddio pwerau ariannol a chodi treth i archwilio pob ysgogiad i gyfyngu ar batrymau trafndiaeth cyfredol a chyflawni newid moddol uchelgeisiol gan gynnwys: cynyddu treth tanwydd a threth car cwmni; cyfyngu ar barcio yng nghanol dinasoedd; a chyflwyno tâl ar sail pellter am yrru o fewn pum milltir mewn ardaloedd trefol.

Archwilio potensial Symudedd fel Gwasanaeth (MaaS) i ddarparu datrysiadau trafndiaeth amgen hyblyg.

Dylai Gwasanaethau Rheilffordd Trafnidiaeth Cymru sicrhau eu bod yn cynnal asesiad effaith cydraddoldeb cynhwysfawr yn y camau cynllunio a dylunio ar gyfer unrhyw seilwaith trafndiaeth newydd. Dylai hyn ystyried mynediad at wasanaethau cyfredol ynghyd â deall sut y bydd trafndiaeth newydd yn effeithio ar wahanol ofynion patrwm symudedd gwahanol grwpiau.

Integreiddio cynllunio trafndiaeth, tai a defnydd tir yn llawn er mwyn lleihau'r angen i bobl deithio.

Dyrannu o leiaf 50% o'r gwariant ar gludiant cyfalaf ar wella gwasanaethau bysiau a threnau, gan ddarparu cyllid hirdymor lle bynnag y bo modd.

Holl Argymhellion Polisi

Cynllunio

Mae'r ffordd yr ydym yn cynllunio, dylunio ac adeiladu ein cymunedau a'n seilwaith ar gyfer y dyfodol yn hanfodol wrth fynd i'r afael â heriau hirdymor a sicrhau llesiant yn genedlaethol ac yn lleol. Gall cael cynllunio'n iawn ein helpu i gyflawni nifer o'n nodau llesiant, trwy amddiffyn a gwella ein hecosystemau, sicrhau bod cymunedau'n gallu cyrchu'r gwasanaethau a'r cyfleusterau cywir i'w cadw'n iach ac yn egniol a chefnogi newid moddol a nodi tir ar gyfer cynhyrchiad ynni glân.

Bydd yr hyn y mae cymunedau ei eisiau a'i angen yn y dyfodol yn newid yn sylfaenol wrth i'n planed ofyn am ddatgarboneiddio ac adfer natur yn gyflym, ac wrth i dueddiadau demograffig fel trefoli a phoblogaeth sy'n heneiddio barhau, ac mae technoleg yn parhau i newid ein ffordd o fyw a gweithio.

Dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio'r cysail fel y nodwyd gan y system gynllunio a ail-lunwyd yn fanwl i gysoni meysydd polisi eraill megis addysg a thai, â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Sicrhau bod Asesiad Effaith Cydraddoldeb cynhwysfawr yn cael ei gynnal wrth ddatblygu Cynlluniau Datblygu Lleol a bod unrhyw ddatblygiad newydd yn dangos sut mae'n mynd i'r afael ag ystyriaeth cydraddoldeb a nodwyd yn yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb.

Parhai i archwilio sut y gellir defnyddio ysgogiadau ariannol (gan gynnwys y dreth stamp sydd newydd ei datganoli a chanfyddiad cyllid gwyrdd ar gyfer prosiectau seilwaith mawr) i ddod ag adnoddau digonol o fewn cynllunio.

Adolygu'r cynnydd o ran mabwysiadu Cynlluniau Datblygu Strategol ac ystyried ei wneud yn orfodol os na chaiff ei symud ymlaen o fewn amserlen rhesymol.

Rhoi mecanweithiau ar waith i fonitro'n well y canlyniadau a ddarperir gan y system gynllunio sy'n cyd-fynd â'r Ddeddf.

Darparu adnoddau ychwanegol i Gomisiwn Dylunio Cymru i gynyddu nifer y ceisiadau y gallant ddarparu cyngor arnynt; yn benodol ar gymhwysu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn ogystal ag ar ddiwygiadau a chynhyrchu Cynlluniau Datblygu Lleol newydd. Dylai Llywodraeth Cymru hefyd ystyried gosod gofynion bod datblygiadau dros faint penodol yn mynd trwy'r broses hon.

Adolygu'r effaith, ymhen pum mlynedd, y mae Polisi Cynllunio Cymru 10 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei chael ar newid y rhagdybiaeth y mae cyfraith cynllunio yn seiliedig arni. Dylid adolygu hyn fel bod y bar yn cael ei godi uwchben 'gwneud dim niwed' i sicrhau mai dim ond datblygiadau sy'n gwneud y mwyaf o gyfraniad at y nodau sy'n cael eu hawdurdodi.

Sgiliau

Mae'r byd yn newid, efallai'n gyflymach nag ar unrhyw adeg er cof byw. Caiff y newidiadau goblygiadau difrifol i ddyfodol gwaith, y cymuned ac ar ein llesiant. Mae rhoi addysg i bobl a'r cyfle i ddatblygu set cywir o sgiliau ar gyfer eu dyfodol yn cael ei dderbyn yn eang fel agwedd sylweddol o ganlyniadau bywyd gan gynnwys iechyd, sefyllfa economaidd-gymdeithasol a disgwyliad oes. Mae angen inni ymateb yn gadarnhaol i'r newidiadau hyn er mwyn sicrhau bod gan bobl y sgiliau cywir ar gyfer ein dyfodol yng Nghymru.

Dylai Llywodraeth Cymru ddod â phob sector ynghyd fel rhan o genhadaeth genedlaethol gydlynol i ddarparu addysg sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Dylai hyn gael ei ariannu trwy greu Treth Addysg Gymreig, wedi'i hanelu at drosglwyddo i'r Cwricwlwm newydd i Gymru a darpariaeth ar gyfer dysgu gydol oes.

Dylai Llywodraeth Cymru...

Ailfeddwl yn radical gymwysterau ol 16 oed tuag at asesiadau sy'n canolbwyntio ar amrywiaeth ac sy'n canolbwyntio ar ddisgyblion a ddim profion, gan adlewyrchu dyheadau'r Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru 2022.

Cynyddu ymarferwyr addysgu a chynorthwyo athrawon i gael mynediad at ddysgu proffesiynol parhaus, gan gynnwys mynediad at gynnwys a ddatblygwyd yn briodol ac ymagweddau arfer gorau ledled a thu allan i Gymru, i wneud y mwyaf o botensial y Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru.

Sefydlu rhaglen cyfnewid sgiliau rhwng cenedlaethau.

Blaenoriaethu addysg iechyd meddwl a llesiant wrth gyflwyno Cwricwlwm Cymru i helpu i feithrin cenedlaeth o blant sy'n wydn yn emosiynol.

Gweithredu argymhellion yr Adolygiad Cydraddoldeb Rhywiol gan ganolbwyntio'n benodol ar oblygiadau tueddiadau'r dyfodol yn ogystal â'r heriau cyfredol.

Defnyddio bwerau trethu a'r contract economaidd i gymell entrepreneuriaid, busnesau mawr, micro-fusnesau a Busnesau Bach a Chanolig i weithio'n uniongyrchol gydag ysgolion fel rhan o raglen ledled Cymru.

Cyfarwyddo'r Comisiwn Addysg ac Ymchwil Trydyddol newydd i gynhyrchu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes sy'n ein helpu i gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol. Dylai'r Comisiwn gael ei sefydlu mewn ffordd sy'n adlewyrchu egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Dylai'r weledigaeth genedlaethol gynnwys datblygu Fframwaith Sgiliau newydd ar gyfer Cymru, fel yr argymhellwyd gan 'Cymru 4.0 Cyflawni Trawsnewid Economaidd ar gyfer Gwell Dyfodol Gwaith' i baru swyddi yn well â phobl a phobl â swyddi.

Mewn cydweithrediad ag Awdurdodau Addysg Lleol, symud eu ffocws tuag at atal ar draws ysgolion yng Nghymru i leihau nifer y plant sy'n cael eu gwahardd o'r ysgol, gan helpu i wella llwybrau bywyd plant sydd â risg uwch o gael eu cynnwys oherwydd anghydraddoldeb; a helpu i dorri cylchoedd gydol oes o anfantais, unigrwydd ac adfyd.

Creu gweledigaeth a chynllun i sicrhau bod Cymru yn dod y wlad fwyaf eco-lythrennog yn y byd.

Creu cynllun gweithredu i ddatblygu'r sgiliau yn y dyfodol sydd eu hangen i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus yn 2050.

Holl Argymhellion Polisi

Datgarboneiddio

Newid yn yr hinsawdd yw un o'r heriau mwyaf sy'n gwynebu cenedlaethau'r dyfodol.

Mae adroddiad Risgiau Byd-eang Fforwm Economaidd y Byd 2020 yn dangos yn glir mai newid yn yr hinsawdd yw'r risg hirdymor mwyaf y mae'r byd yn ei hwynebu, gyda'r methiant i liniaru ac addasu i newid yn yr hinsawdd fel pryder allweddol. Mae datgarboneiddio yn fater trawsbynciol sy'n ganolog i'n holl waith ac yn hanfodol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Bydd angen addasu i effeithiau hinsawdd fod yn flaenoriaeth gan gynnwys sut rydym yn ymateb i risg mwy o lifogydd, tywydd garw a codiad yn y tymheredd ar bobl, ecosystemau a'r amgylchedd adeiledig.

Erbyn 2050 bydd busnesau, gwasanaethau cyhoeddus, y sector gwirfoddol, a llywodraeth wedi cydweithio i gyrraedd y targed o leihau allyriadau i sero wrth gyfrannu at yr holl nodau llesiant cenedlaethol.

Dylai Llywodraeth Cymru nodi cynllun buddsoddi hirdymor o sut y byddant yn ariannu'r argyfwng hinsawdd ac yn cefnogi ymrwymïadau a thargedau mwy uchelgeisiol ar gyfer sectorau sydd o fewn eu rheolaeth. (gweler yr argymhellion cysylltiedig ym Mhennod 5: Trafnidiaeth a Tai)

Dylai Llywodraeth Cymru...

Sicrhau bod y "Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Risg Llifogydd ac Erydiad Arfordirol" newydd yn darparu cynllun cynhwysfawr a chyfannol ar gyfer ymateb i lifogydd ac erydiad arfordirol, gyda chyllid digonol sy'n canolbwyntio ar fesurau ataliol gan gynnwys datrysiadau ar sail natur.

Ei gwneud yn ofynnol i bob adeilad a ariennir yn gyhoeddus fod yn niwtral o ran carbon: diwygio'r rheoliadau adeiladu ar frys (Rhan L a Rhan F) a gorfodi safonau adeiladu ac isadeiledd llymach i sicrhau nad ydym yn adeiladu "hen" ysgolion, ysbytai a seilwaith newydd arall a fydd yn cyfrannu at newid yn yr hinsawdd a pheidio â bod yn addas ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Asesi effaith carbon ar eu gwariant, yn enwedig gwariant cyfalaf, a dylent hefyd gyhoeddi manylion am effaith garbon cyffredinol eu cyllideb a phenderfyniadau mawr ar fuddsoddi / seilwaith.

Cefnogi a blaenoriaethu hyfforddiant carbon ac eco-lythrennedd i bob gwleidydd, aelod etholedig ac uwch swyddogion o fewn cyrff cyhoeddus yng Nghymru i sicrhau bod gennym y sgiliau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i wneud y penderfyniadau cywir ar gyfer yr hinsawdd.

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020

Gallwch ddod o hyd i'r adroddiad llawn gyda'r holl argymhellion a chanfyddiadau ar ein gwefan neu os ydych yn edrych ar y ddogfen hon yn electronig gellir eich cyfeirio at yr adroddiad drwy [glicio](#) ar y ddelwedd isod.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau, ebostiwch cysylltwchani@cenedlaethaurdyfodol.cymru